

*Posudek na diplomovou práci Petra Šnokhouse
Re/konstrukce maskulinní identity u mužů s tělesným znevýhodněním v rámci
českého
auto/biografického narativu
(posudek vedoucí práce)*

Hned zkraje, bych chtěla vyzdvihnout závažnost zvoleného tématu, i to, že se autor práce dotýká oblasti, která českém prostředí je zcela nezpracovaná, a v oblasti sociálně humanitních věd téměř neviditelná/resp. zneviditelnovaná. Velkou devizou práce je také to, že se autor ve své bakalářské práci věnoval maskulinitě z pohledu feministických „masculinities studies“, a v diplomové práci mohl z těchto základů čerpat při rozvíjení intersekcionalního pohledu.

Původně stanovené téma práce, autobiografická reflexe a analýza subjektivních pozic se díky téměř chybějícímu materiálu textové povahy rozrostla o biografický aspekt (a to po zvážení možnosti zahrnout autobiografický materiál jiných žánrů a z jiných médií (TV dokumenty apod.) Vybrané řešení zpětně hodnotím jako vhodné. Propojením autobiografické a biografické perspektivy, při zachování žánrové celistvosti a koherentnosti se autorovi otevřel prostor pro zajímavé teze o vztahu mezi auto- a biografickou reflexí jinakosti. Tento aspekt není sice v současné podobě práce zcela vyčerpán, přesto jej hodnotím jako vhodnější, nežli komparovat různé žánry, do nichž vstupují různé diskurzy (např. televizní dokumenty jsou velmi často formovány odborným, medicínským diskurzem)

Teoretické zázemí práce je zpracováno na mimořádné úrovni, je logicky strukturováno a v text má charakter samostatného teoretického argumentu. V teoretické části práce se nejvíce projevuje nadání autora k teoretizacím a vlastnímu zpracování teoretických konceptů. Jako velmi cenné hodnotím i to, že se autor snaží teoretické konceptualizace kontextualizovat v českém prostředí a jeho historických specifikách (kap. 2.5). Zde by bylo samozřejmě potřeba recipovat i širší debaty o genderovém řádu v (post-)socialismu, nicméně pro rozsah diplomové je tato kontextualizace dostačující.

Jako kritickou připomínku k teoretické části práce podotýkám pouze, že výběr citovaných děl z českého kontextu je značně eklektický.

Taktéž epistemologická východiska práce, vlastní metoda i její opodstatnění pro autorovu analýzu jsou zpracovány na výborné úrovni. Autor si také dobře poradil s jistým konfliktem, který se odehrává mezi spíše sociálně a spíše literárně-humanitně orientovanými pracemi, a který se týká „popisu“ a preciznosti pojmenování metody analýzy.

Při provádění vlastních interpretací se do jisté míry ukazuje, že autor nemá kořeny v literárních vědách, a tak se věnuje málo samotnému narativu, ale zpracování je provedeno v intencích obsahové analýzy a to velmi kvalitně.

Témata, která by se objevila, kdyby se autor více zaměřil na narativ (resp. jeho diskurzivní charakter a obrysy) by byl jednak vztah mezi auto- a biografickým narativem (viz níže), ale také by se mohl ptát po narativních absencích, tématech, která nezaznívají apod. (viz níže diskuze o strategiích re/maskulinizace), stejně tak by vyvstalo jako otázka to, co autor konstatuje: dobová neproměnlivost narace o „postižené“ maskulinitě.

Za mírně neúčelný, neboť nepřehledný a příliš obecný, považuji způsob, jakým autor při analýze odkazuje na teoretické koncepty a diskuze z úvodu textu.

Přes celkovou spokojenost s kvalitou interpretativní části práce – kapitolu 4 považuji za vynikající -- mám několik otázek:

Teze o potvrzování a dominantní maskulinity

Silná místa práce Petra Šnokhouse spočívají ve vykreslení konfliktu mezi hegemoniálními formami maskulinit a tím, co je považováno a konstruováno jako nedostatek, tj. „postižením“. V těchto ohledech autor vystihuje momenty a oblasti, ve kterých jsou „postižení“ muži zbavováni svého symbolického kapitálu a účasti na genderové nadvládě. Silné jsou i momenty tematizující rétorické a reprezentační strategie, které narativy užívají remaskulinizaci.

Nicméně, v těchto silných stránkách práce vidím zároveň i jisté limity, které se týkají zdůrazňování narativu deficience a upořádání tematizaci redefinicí maskulinit. V současném rozpracování teze práce Petra Šnokhouse komplikovaným způsobem potvrzují očekávání o vztahu hegemoniální maskulinity/maskulinit a „postižení“. Tyto závěry jsou zajímavé a potřebné, nicméně proto, aby se práce nestala sebe potvrzujícím proroctvím a aby paradoxně nedošlo k potvrzení již ustálené stereotypních perspektiv („mužství postižených mužů je ohroženo, je jejich hlavním problémem a slabostí) je potřeba klást další otázky, jako např. o čem toto potvrzování a také absence alternativních mustřů a schémat maskulinity vypovídá?

Podobně je potřeba se ptát, o čem vypovídá tak zásadní blízkost autobiografického a biografického narativu? Zahraniční výzkumy potvrzují, že muži s tělesnou jinakostí konstruují a žijí jiné druhy maskulinit, že ve svých volbách překračují meze vnucované heterosexuality apod.? Podobné opominutí vidím i ve zpracování teoretické diskuze o intersekcionalitě tělesné jinakosti a maskulinit, citované práce (např. Shakespeare, Shuttleworth, McRuer aj.) kromě odkazů na urputnou práci s udržení symbolického kapitálu spojeného s dominantní maskulinitou také tematizují stejně důležitou a stejně prevalentní téma redefinice maskulinit.

Jak tedy vysvětlit, že toto téma se v analyzovaných narativech neobjevuje? Jsou tyto absence tematizací odvislé od a podmíněné žánrem narativu? Zde by práci prospělo začlenit obecnější kapitolu k diskurzivní a ideologické povaze auto/biografického narativu obecně. A jak mohou souviset s obecnou úrovní debat o genderových vztazích v české společnosti?

Intersekcionalita

Kritický komentář, či spíše diskuzi, bych ráda otevřela také k intersekcionalní povaze analýzy, a to v návaznosti na předešlou výtku. Interpretace narativů a narativních celků jsou v práci formulovány z pozic vztahování se „postižených“ mužů k genderované normě a snaze znovuobnovení symbolického statusu s ní svázaným. Více se tedy dozvídáme o tom, jak se subjekty s tělesnou jinakostí vztahují k genderu a o genderované dimenzi subjektové pozice „postiženého“. Nicméně v intencích intersekcionalní analýzy/perspektivy je klást si otázky po vzájemném vztahu a ovlivňování obou kategorií. Jinak řečeno, v současné podobě se nedozvídáme tolik o tom, jak jinakost těla a jeho schopností proměňuje diskurz maskulinity. Jaké alternativy k hegemoniálním maskulinitám se v textech otevírají.

Z logiky pozicionality, kterou autor v práci zaujímá mě mate termín, který autor volí: „tělesné znevýhodnění“ – neodkazuje přívlastek „tělesné“ zpět k tomu, že tělo či jeho nedostatečnost je příčinou znevýhodnění? Uvažoval autor o jiných možnostech a proč volil tuto?

A na samý závěr ještě připomínku k tezi o „neexistenci českých disability studies“
Přestože v zásadě s autorovou tezí souhlasím, a sama ve svých vlastních publikacích odkazují hlavně k absencím v českém feministickém a genderovém diskurzu k tematizování znevýhodňování skrze ideologii mentální/tělesné normativity a způsobnosti, přesto považuji za podstatné opominutí, že autor nerecipuje recentní produkci na poli disability studies (např. monotematické číslo DTK

k tématice tělesné jinakosti v rámci historické analýzy), a opominu-li své vlastní práce, tak je také potřeba zmínit několik diplomových prací, které vznikly právě na katedře genderových studií, a které se explicitně vztahují ke kritickému paradigmatu disability studies, namátkou jmenuji práce Petry Svatkové o vztahu genderu a tělesné jinakosti v diskurzu rehabilitace, práce Václava Štrunce tematizující české debaty o klecových lůžcích a další vznikající práce.

Jako vedoucí práce musím konstatovat, že Petr Šnokhous pracoval a to hlavně ve fázi interpretace značně samostatně, intenzivně jsme spolupracovali hlavně při teoretickém vymezení a při hledání materiálu a metody.

Práci navrhuji k obhajobě a to s hodnocením mezi výborně a velmi dobře, konečné hodnocení se odvine od samotné obhajoby a diskuze.

Kateřina Kolářová
Chicago,
3.9. 2012